
Let's face it: Engelsk er kommet for at blive

Nogle hints og fifs om pluralis-s'er – og lidt om andre "fremmede" bøjningsformer

Af Ole Ravnholt

I en artikel i *Det er korrekt. Dansk retskrivning 1948-1998* (Hansen og Lund 1998), som Dansk Sprognævn udgav i anledning af retskrivningsreformens 40-års jubilæum, stillede Niels Davidsen-Nielsen spørgsmålet "Fordanskning af engelske låneord – Kan det nytte?". Det kan næppe overraske nogen der kender ham og hans synspunkter på påvirkningen fra engelsk, at det korte svar var ja, og heller ikke at svaret var lidt længere end det. Blandt andet opstillede han tre krav der må stilles til låneord, nemlig at de skal kunne bøjes, udtales og staves i rimelig overensstemmelse med de almindelige regler for dansk. Og han foreslog at der burde iværksættes et systematisk arbejde med udvikling af afløsningsord og appelleres til "beslutningstagere på de steder hvor ikke-spontane former for sprogbrug styres", bl.a. reklamebranchen og edb-branchen.

For mig er det vigtigste ikke om et ord forefindes i former der ikke er afstikkende i forhold til sprogets almindelige regler, men derimod om det er tilgængeligt for sprogbrugerne i alle de indholdskategorier de har brug for i deres kommunikation. De to hensyn vil ofte være sammenfaldende, for afstikkende ord og ordforbindelser har ofte begrænsede anvendelsesmuligheder, men de er det ikke nødvendigvis.

Under alle omstændigheder er det vigtigt at der ikke findes officielle eller uofficielle normer der forhindrer dannelsen og anvendelsen af et ord i alle de kategorier og former der er kommunikativt nødvendige. I den henseende er bøjningen af importord fra engelsk, især pluralisbøjningen af substantiverne, et smertensbarn fordi de officielle normer for bøjningen af substantiver og adjektiver fra engelsk vægter det første hensyn over det andet. Og det er et problem at en udbredt uofficiel norm for udtalen af ord fra engelsk,

nemlig at de bør udtales så engelsk som muligt, faktisk ser ud til at være en forhindring for den bøjningsmæssige tilpasning til dansk.

TILPASNING AF IMPORTORD FRA ENGELSK

Ældre importord fra engelsk er normalt fuldt tilpasset til dansk udtale og stavning. Det gælder fx verber som *dræne*, *hive*, *strejke* (af *drain*, *heave*, *strike*), substantiver som *klovn*, *koks*, *sjækkel* (af *clown*, *cokes*, *shackle*) og adjektiver som *klos*, *slæk*, *tot* (af *close*, *slack*, *taut*). Bøjningen af ældre importord giver heller ikke store problemer, selv om en del af adjektiverne ikke bøjes. Nyere importord fra engelsk staves normalt som på engelsk, og her finder der altså ikke nogen tilpasning sted. Udtalen tilpasses normalt til dansk i et eller andet omfang, men i mange tilfælde ikke fuldstændigt. Bøjningsmæssigt er der store forskelle mellem ordklasserne (Sørensen 1973, 1995):

1. verber fra engelsk har ikke fremmed bøjning
2. adjektiver fra engelsk er ofte ubøjede, oftere i Retskrivningsordbogen (RO) end i sprogbrugen
3. substantiver fra engelsk optræder ofte med pluralis-s, langt oftere i sprogbrugen end i RO.

En undersøgelse som er foretaget af Katrine Bønlykke Olsen (2002, 2003) viser at der er en statistisk signifikant sammenhæng mellem Davidsen-Nielsens tre krav, eller mere præcist: mellem antallet af fremmede træk i stavning og udtale i et oprindeligt engelsk importord og forekomsten af fremmede bøjningsformer af det pågældende ord. Desuden bekræfter undersøgelsen i hovedsagen bøjningsproblemets fordeling på ordklasser.

Verber og adjektiver fra engelsk

I dansk har verberne to præteritumsendelser, *-te* og *-ede*, men der er ingen tvivl om at det er *-ede* der er produktiv. Det eneste verbum af engelsk oprindelse der ikke bøjes med *-ede*, er ifølge Knud Sørensen (1995: 50) *hive*, *hev*, som har undergået en fuldstændig domesticering og er blevet stærkt bøjet ved at slutte sig til en gruppe stærke verber på *-ive* (*blive*, *drive*, *rive*, *skrive*, ...). Det er lånt tidligt, o. 1850, og det fremgår af ODS at det oprindeligt havde svag bøjning. De øvrige er svagt bøjede, uanset deres domesticeringsgrad i andre henseender: *downloadede*, *fightede*, *mailede*, *sjuttede*, *strejkede*, *sponsorerede* eller *sponserede* osv. Bønlykke Olsen (2002) nævner ganske vist en række oprindeligt engelske participiumsformer på *-ed* og *-ing*. I dansk er de oftest adjektiver (fx *blended*, *minded*, begge i RO 01, og *fucking*, indtil videre ikke i RO, men i folkemunde) eller substantiver

(*dubbing, piercing, outsourcing*, alle i RO 01), og man kan gå ud fra at de engelske endelser normalt ikke behandles som endelser i dansk, men som stavelser der hører til stammen. I nogle tilfælde er der dog vaklen mellem former på *-ing* og former med den danske afledningsendelse *-ning*, fx *blogging, blogning*. Nogle sprogbrugere oversætter så at sige den engelske bøjningsendelse til en dansk afledningsendelse, men resultatet er i begge tilfælde et substantiv, ikke en verbalform. Hun fandt også en enkelt præteritum på *-ed*, men den efterfølges af apostrof og er derfor irrelevant.

Bønlykke Olsen fandt også enkelte præsensparticipier på *-ing*, (12, svarende til 1 % af præsensparticipierne), men hun giver ingen eksempler, og desuden nogle få præteritumparticipier på *-ed* (3 % af præteritumparticipierne), men de nævnte eksempler er problematiske: *en blendede sauce* og ... *har næsten cutted forbindelsen*. Det forekommer usandsynligt at endelsen i nogen af de to eksempler har engelskagtig udtale på hårdt [d]; *blended* findes som adjektiv i RO – med brugsoplysningen ”om tobak, whisky mv”, der med lidt god vilje godt kunne omfatte saucer og andre nærings- og nydelsesmidler – ved siden af verbet *blende*, ’bearbejde med blender’; og *cutted* er ikke en engelsk participiumsform. Derfor kan man med sindsro hævde at der er tale om slagfejl eller stavfejl. Verbernes bøjning frembyder med andre ord ikke noget alvorligt problem for normeringen.

Adjektivernes bøjningsendelser byder ikke på valgmuligheder, så der er ikke tvivl om hvad der er den produktive bøjning – hvis de altså bøjes. Men en del lånte adjektiver angives i RO 01, i strid med en almindelig sprogbrug, at være ubøjelige, fx *cool* og *minded*. Derimod har opslaget om *super* siden 1986 set således ud: ”super *adj.*, -t *el.* super, *supre el.* super”. Om bøjningen af *blended* hedder det kun: ”itk. d.s.”, og pluralis og bestemt singularis er derfor *blendede*.

I Sprognævnets samlinger og i andre tilgængelige korpusser finder man mange eksempler på *coole* og enkelte på *coolt*, helt svarende til *super*. Der er grundlag i Sprognævnets samlinger (og i Nudansk Ordbog (NDO), som her ikke følger RO, og Den Danske Ordbog (DDO), der angiver *mindede* som ”uofficielt”, dvs. faktisk forekommende, men ikke i RO) for at angive bøjningen af *minded* som ”itk. d.s.”, ligesom ved *blended* – og der er i øvrigt også mange belæg på den RO-stridige skrivemåde *mindet*, der jo, ligesom NDO’s og DDO’s udtaleangivelse på blødt [ð], svarer til præteritum participium af et dansk verbum, der ganske vist ikke findes i andre former.

Der er altså grundlag i sprogbrugen for at lade normen give mulighed for at bøje adjektiver af engelsk oprindelse eller lade være i langt flere tilfælde end nu. Det kan indebære at der indføres nye dobbeltformer, eller at den almindelige kategorisering ”ubøj. adj.” i en del tilfælde fjernes uden at der gives bøjningsoplysninger, men normen vil så ikke længere udgøre en forhindring for adjektivernes tilpasning til dansk bøjning.

Men egentlig er problemet ikke stort, for adjektiverne optræder indholdsmæssigt i alle relevante kategorier hvad enten de bøjes eller ej – måske dog med småproblemer i adverbelle anvendelser. Mange danske adjektiver (indfødte eller importerede) optræder uden genus-, numerus- og bestemhedsbøjning i udtrykket, men de anvendes uden begrænsninger i de relevante indholdskategorier (fx *lilla*, *moderne* – som ganske vist begge bøjes af mange). Og hvis komparativ og superlativ ikke kan dannes ved bøjning, så bruger vi jo tvangfrit *mere* og *mest*.

Pluralis-s'er i dansk

Sørensen og Bønlykke Olsens undersøgelser af substantivernes bøjning viser at det danske sprogs grammatik har ændret sig en smule under påvirkning fra engelsk: -s er blevet en etableret, og måske ikke helt uproduktiv pluralisendelse, især i substantiver af engelsk oprindelse, men vi finder dem faktisk også i lån fra andre sprog: *blinis* (i RO), *fifs*, *paparazzis*, *polterabends* (ikke i RO). Men det er meget lille forandring: Vi har fået en ny endelse, men ikke nogen ny grammatisk kategori. Til gengæld har vi fået et problem både med normeringen og med sprogbrugen.

Erik Hansen og Jørn Lund konkluderer i *Kulturens Gesandter* (1994: 116) diplomatisk at det ”ikke [har] været muligt at normere konsekvent og enkelt på dette område”, dvs. numerusbøjningen af substantiver der er importeret fra engelsk.

Henrik Galberg Jacobsen (1994: 13 f.) formulerer det derimod skarpt og polemisk: ”Den officielle holdning – dvs. den der kan læses ud af RO 86 – til pluralis-s'erne er ... temmelig afvisende, så afvisende at den undertiden kan grænse til benægtelse af fakta”. Han fremsætter den formodning at den afvisende holdning dels kan være begrundet i modstand mod ”ændringer som berører selve sprogsystemet”, og dels i det forhold at man ”ved at acceptere endelsen -s i ubestemt form vanskeliggør dannelsen af den bestemte pluralisform”.

Der er faktisk sket en vis opblødning i den afvisende holdning siden RO 86. Et kendt og godt eksempel, der både viser den afvisende holdning og opblødningen, er ordet *interview*, der tidligere havde pluralisformerne *interviewer* og *interview*, men ikke *interviews*. RO 01 afskaffede *interviewer*, som stort set ikke var i brug, og indførte i overensstemmelse med sprogbrugen *interviews* ved siden af *interview*. Men problemet med bestemt form pluralis er ikke løst. Retskrivningsordbogen har kun formen *interviewene*, der har grundlag i pluralisformen *interview*, ikke *interviewsene*, der kunne siges at være den naturlige konsekvens af *interviews*, men som er sjælden i sprogbrugen.

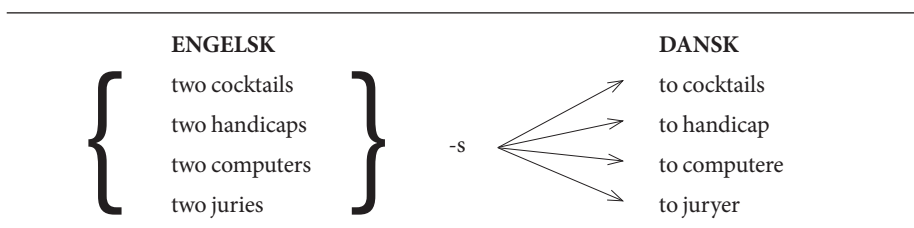
RO beskriver ikke noget generelt princip for dannelsen af pluralisformer. Det er en oplysning der må søges under de enkelte opslagsord. Og den giver ”ikke ... helt faste regler for hvordan man danner bestemt form pluralis af substantiver der i ubestemt form pluralis har (eller kan have) en fremmed pluralisendelse” (RO 01, § 22.2, men tilsvarende siden RO 86). Derimod er der nogle anbefalede retningslinjer, der kan anvendes når der mangler oplysning om bestemt form pluralis.

Retningslinjerne gælder kun ord der er optaget i RO uden eksplicit angivelse af bestemt form pluralis, ikke ord som ikke er medtaget. Alle de eksempler der nævnes i retningslinjerne, kan slås op i RO, og kun *joke* er blandt dem der mangler angivelse af bestemt form pluralis. Der er ingen retningslinjer for hvornår et substantiv fra engelsk tager -s, og hvornår det tager andre pluralisendelser, så det kan være vanskeligt at finde ud af hvordan retningslinjerne skal anvendes på nye lån.

Anbefalingerne ledsages af en bemærkning om at ”Bestemt form pluralis af substantiver med fremmede pluralisendelser kan ... virke afstikkende og kan undertiden erstattes af andre formuleringer, fx *disse jokes* (i stedet for *jokene*) og *mine slippers* (i stedet for *slippersene* eller *slipperserne*)”.

Hovedtendensen i RO, både i opslagene og i retningslinjerne, kan beskrives som et forsøg på at begrænse anvendelsen af pluralis-s i ubestemt form, med yderligere indskrænkninger i bestemt form. Alligevel har sprogbrugen flere -s'er end dem RO accepterer, men dog næsten kun i ubestemt pluralis.

Knud Sørensen (1973: § 81-84) konstaterer at den engelske pluralisendelse -s i mange ældre lån lånes som del af substantivstammen og mister sin status som bøjningsendelse (i ord som *kiks* og *koks* og i strid med RO *drinks* og *hotdogs*). Mange engelske lån har pluralis på -s, men en del bøjes efter dansk mønster, enten med -Ø, med -e (*farm* og de substantiver hvis stamme ender på -er) eller med -er. Han opsummerer den officielle norm for pluralisbøjningen af substantiver der er lånt fra engelsk, således:

Hvad den bestemte form angår, nævner Knud Sørensen at de substantiver der har *-s* i pluralis, ifølge et svar i *Nyt fra Sprognævnet*, april 1972, danner bestemt form ved at fjerne *-s* og tilføje *-ene*. Men han konstaterer også at man i en del tilfælde hvor *-s* veksler med *-er*, i stedet finder *-erne*, og at *-s* i andre tilfælde bevares således at bestemt form ender på *-sene*.

20 år senere konstaterer han at ”Billedet er forvirrende, og det kan tilføjes, at mange sprogbrugere benytter sig af *-s* i større omfang end det af Retskrivningsordbogen anbefalede.” (1995: 46).

Katrine Bønlykke Olsens undersøgelser (2002, 2003) bekræfter i høj grad at der er variation og inkonsistens i dannelsen af pluralisformer af substantiver af engelsk oprindelse: Omkring halvdelen af alle forekomster af ubestemt form pluralis af substantiver fra engelsk i hendes materiale har *-s*, men kun ca. 1 % af de bestemte pluralisformer. Hun konkluderer således:

Brugen af bestemt pluralisform styres altså ikke af hvilken form der benyttes i ubestemt pluralis, sådan som det ellers normalt er tilfældet i dansk. Importordene i undersøgelsen tilpasser sig i højere grad det danske bøjningssystem i bestemt end i ubestemt pluralis. (2002: 81).

Denne konklusion er i strid med den almindelige opfattelse at pluralis-*s*’er gør det vanskeligt at danne bestemt form. Det er en hypotese som ikke testes af Bønlykkes Olsens undersøgelse, for den forudsiger at bestemt form pluralis enten slet ikke dannes eller erstattes med omskrivninger af den slags som RO’s retningslinjer foreslår, og hun har kun undersøgt de faktisk forekommende tilfælde af bestemt form pluralis med efterhængt *-(e)ne*, men ikke nominaler i bestemt pluralis der dannes på andre måder.

Jeg har som kontroltjek undersøgt forekomsten af pluralisformer af de 14 substantiver i RO 01 der har den oprindelig engelske afledningsendelse *-ie*, i pressens artikeldatabase, Infomedia (Danske medier uden webkilder, alle år).

Fire af disse ord (*brownie*, *cookie*, *junkie* og *roadmovie* – som i undersøgelsen inkluderer *road movie*, som er normstridigt, men almindeligt) kan ifølge RO bøjes med *-s* eller med *-r*; alle har ifølge RO *-rne* i bestemt form. De fire ord findes tilsammen i 1365 tilfælde med *-s* (inkl. genitiv singularis, må man gå ud fra), og tilsammen i 749 tilfælde med *-r*. *Junkie* tegner sig for 419 af de første og 747 af de sidste; i praksis er det altså kun *junkie* der bøjes med *-r*. De fire ord findes ikke med *-s(e)ne*, men i 208 tilfælde med *-rne*; heraf tegner *junkie* sig for 204.

De ti andre har ifølge RO kun *-r* i pluralis, og derfor også kun *-rne* i bestemt form. Undersøgelsen giver ikke pålidelige resultater for *collie* fordi bestemt form pluralis *collier* falder sammen et ord for 'halskæde' og med navnet på et investeringsfirma, der åbenbart optræder hyppigt i medierne. *Bogie* har i RO betydningsoplysningen 'drejelig undervogn', men langt de fleste fund drejer sig om golf; blandt de 19 fund af bestemt pluralis på *-rne* er der dog kun to af den slags, og blandt de 56 ubestemte pluralisser på *-r* kun ét. Der er 1438 forekomster med *-s* (ubestemt pluralis eller genitiv singularis), men ingen med *-s(e)ne*. *Boogie-woogie* optræder stort set ikke i pluralis: 3 fund, alle med *-r*. Jeg ser derfor bort fra disse tre ord.

Af de syv tilbageværende (*caddie*, *groupie*, *hippie*, *roadie*, *walkie-talkie*, *yuppie* og *zombi(e)*) er det kun de tre hyppigste, *hippie*, *zombi(e)* og *yuppie*, der har flere former på *-r* end på *-s* (også her dog inkl. genitiv singularis). Der er kun én bestemt form pluralis på *-sene-*, *roadiesene*, mod 1492 på *-rne*.

Dette billede bekræfter ikke Bønlykke Olsens konklusion, for de af de undersøgte ord der sjældent eller aldrig optræder med *-r* i ubestemt form pluralis, optræder sjældent eller aldrig i bestemt form pluralis, hverken med *-s-* eller med *-r-*. Det tyder ikke på at Bønlykke Olsen har ret i at importordene er bedre tilpasset i bestemt pluralis end i ubestemt, men en endelig konklusion ville kræve en grundigere undersøgelse. Det ser snarere ud som om bestemt form pluralis undgås ved de ord der ikke tager *-r* i ubestemt pluralis. Nominaler i bestemt pluralis kan dannes med andre determinatorer end *-(e)ne*, fx med possessive nominaler eller demonstrative pronominer som retningslinjerne i RO foreslår, men kun med (trykløse) bestemte pronominer hvis der også er et beskriverled: *de dejlige cookies står på bordet*, og det kan i sig selv være en tvungen formulering. Her er problemet større end ved adjektiverne, for det er ikke bare en bøjningsendelse der mangler, det er en indholdsfunktion.

Der er altså grundlag i sprogbrugen for at lade normen acceptere pluralis-*s*er i langt flere tilfælde end nu, men det ser også ud til at der er grund til at være bekymret for dannelsen af bestemt form pluralis. En mulig udvej kunne være at lade den officielle norm (eller i hvert fald rådgivningen) acceptere *-(e)ne* i bestemt form i alle tilfælde hvor sprogbrugeren har valgt *-s* i ubestemt form, men det går næppe an at foreskrive den.

HVORFOR ER DER FORSKEL MELLEM ORDKLASSERNE?

Bønlykke Olsen foreslår at en del af forklaringen på verbernes større tilpasningsdygtighed i forhold til adjektiver og substantiver kan være at stavelsesdannende endelser i mange

tilfælde normaliserer den segmentale struktur i stavelsen, fx indeholder stavelsen *bitch* /bidsj/ den fremmede fonemfølge /dsj/ som i infinitiven *bitche* deles op på to normale stavelser: /bid|sjə/.

Det stemmer godt overens med Hans Basbølls teori om bøjningsendelsers produktivitet (Basbøll 1998), der indebærer at det er en forudsætning for anvendelsen af fuldt produktive bøjningendelser at grundordet, den ordform som endelserne føjes til, er normal. Ifølge denne teori er det infinitiven, ikke stammen, der er grundord for verberne, for stammen (= imperativen) er ofte afstikkende. Tilføjelsen af den ikke-produktive infinitivendelse i verber fra engelsk medfører ud over den segmentale normalisering også en prosodisk, for næstsidste stavelse i grundordet har aldrig stødbasis, og derfor er stødløshed ikke en anomali – stød i næstsidste stavelse skyldes ikke de produktive stødregler, men er leksikalsk specificeret. Tilføjelsen af produktive endelser eller endelser som ikke er stavelседannende, som i adjektiverne og substantiverne, har derimod ikke indflydelse på stødforholdene og bidrager derfor ikke til normaliseringen i denne henseende.

Der er med andre ord gode grunde til at antage at udtalen har afgørende betydning for om et importord fra engelsk uproblematisk tager produktive bøjningsendelser eller ej. Stavningen af verber fra engelsk er formodentlig hverken mere eller mindre afstikkende end stavningen af adjektiver og substantiver, men infinitivendelsen gør udtalen af verberne mindre afstikkende både segmentalt og prosodisk. I adjektiverne og substantiverne er stamme og grundord sammenfaldende, og de er derfor så fremmede eller hjemlige som vi gør dem på andre måder. Så problemet er om vi skal råde sprogbrugerne til at skifte fonetisk kode hver gang de bruger et ord af engelsk oprindelse, eller om vi tværtimod bør forsøge at få dem til at acceptere mere eller mindre barbarisk fordanskede udtaler af dem.

KODESKIFT ELLER TILPASNING

Som eksempel på engelske lån der giver udtaleproblemer, nævner Davidsen-Nielsen *synthesizer*,

hvor man efter først at have udtalt et ustemt *s* skal skifte til en ustemt *th*-lyd, derfra tilbage til et ustemt *s* og til sidst til et stemt *s*. Det brækker næsten alle danskere tungen på. Generelt har selv danskere der er dygtige til engelsk, svært ved at veksle mellem to fonetiske koder når de bruger engelske låneord. (Davidsen-Nielsen 1998: 84).

Det forudsættes med andre ord at ord af engelsk oprindelse udtales – eller skal udtales – som på engelsk. Men fire gængse ordbøger med udtaleangivelser (Den Store Danske Udtaleordbog (SDU), Dansk Udtale (DU), Nudansk Ordbog (NDO) og Den Danske Ordbog (DDO)) angiver alle sammen kun ustemte *s*'er i *synthesizer*, mens udtalen af *th* angives forskelligt: SDU: [d], [s] (musikernes slangord for instrumentet er *sindssygsejser*), [θ]; DU: [θ]; NDO: [θ]; DDO: [θ], [d]. Udtalen er altså normalt delvis eller fuldstændig tilpasset til dansk.

Faktisk brækker vi ikke tungen på *synthesizer*, for vi skifter ikke kode midt i vadestedet. Vi kan have vanskeligheder med udtalen af ordet når der faktisk er krav om kodeskift, nemlig når vi skal tale engelsk, men normalt ikke når vi taler dansk. Den barbariske udtale viser at der netop ikke er tale om kodeskift, altså om et engelsk ord, men derimod om et dansk, ganske vist af engelsk oprindelse, men med tilnærmet dansk udtale.

Andre uudtalelige lyde erstattes eller tilpasses også. De engelske stemte og ustemte spiranter [ʃ] og [ʒ] i ord som *jogging*, *badge*, *chat*, *batch* erstattes normalt med [j] eller [sj]: *chat* udtales som *tjat*, og *badge* som *batch*. *Bungeejumping*, et andet af Niels Davidsen-Nielsens yndlingseksempler, har ifølge NDO [g] eller [dj] for *g*'et og [dj] for *j*'et - og i øvrigt udledes *-ing* ret ofte i daglig tale, men ikke i ordbøgerne.

Mange nyere engelske lån har fortunge-*r* (*rap*, *rock'n'roll* men ikke *rock*), *w* i forlyd (*walkman*) eller mangler stød i stavelser der har stødbasis (*cool*). Disse træk kan hævdes at være fremmede i den forstand at de ikke findes i det danske standardsprog. Men fortunge-*r* og forlyds-*w* findes i jyske dialekter, og de sydlige dialekter har ikke stød, så trækkene er hverken nye eller ukendte i det danske sprogsamfund. Måske aktiverer vi her et ellers uudnyttet sprogligt potentiale – sikkert under indflydelse af engelsk, for det er klart nok at i standardsproget optræder trækkene stort set kun i ord af engelsk oprindelse – snarere end at skifte fonetisk kode. Man kan så måske undre sig over at ”tykt”, engelsk eller dialektalt, *l*, fx i *mail*, er sjældent i dansk standardsprog – jeg kender kun én der bruger det.

Diftongerne i den almindelige danske udtale af ord som *maile*, *flowerpower*, *toaster* angives ofte at være udanske, udviklet under indflydelse fra engelsk (Davidsen-Nielsen 1998: 86, Heidemann Andersen og Rathje u.u., men se også Larsen 1997: 192 f., 196 f.), men de findes nu også i gode danske ord som *mægle* (der er helt sammenfaldende med *maile* i udtalen), *flagermus*, *togstamme*. Man kan muligvis hævde at ordene er fonematisk forskellige, sådan at de oprindelig danske underliggende har vokal + konsonant, mens dem der er importeret fra engelsk, har lang vokal, svarende til de gængse analyser for henholdsvis dansk og engelsk. Men udtalen af de to typer er den samme på dansk, og den danske udtale falder ikke altid sammen med den engelske, især er udtalen af diftongen

i *toaster* ret forskellig fra den engelske. Det taler for at analysere diftongerne efter dansk mønster som vokal + konsonant når ordene bruges i en dansk sammenhæng, uanset deres oprindelse. Diftongerne i de etablerede danske ord er ganske vist en forholdsvis ny udvikling, ”omkring midten af perioden” ifølge Brink og Lund (1975: 284), dvs. omkring 1900, men det er i god tid før den massive påvirkning fra engelsk, og derfor kan den næppe have spillet nogen væsentlig rolle.

Kodeskift er med andre ord ikke nødvendigt for at kommunikere på dansk med importord af engelsk oprindelse. Vi klarer os med begrænsede udvidelser af den danske fonetiske kode. Og normen om kodeskift kan ikke begrundes med henvisning til den faktiske sprogbrug og tilsyneladende heller ikke med henvisning til et oplevet kommunikativt behov hos sprogbrugerne. Og det modvirker jo egentlig også kravet om at importord skal kunne udtales. Udtalen af nyere importord fra engelsk adskiller sig i en række henseender fra det traditionelle repertoire i dansk, men ikke på en sådan måde at de ikke kan udtales på dansk. Og hvis vi kunne lære at acceptere tilpasningen af udtalen som normal, så ville bøjningen måske også blive lettere for os.

Ole Ravnholt (f. 1948) er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

Litteratur:

- Andersen, Margrethe Heidemann og Marianne Rathje (under udgivelse): Siger danskerne et *fancy* eller et *fancyt* bælte? Tilpasning af importord i dansk talesprog. [Rapport fra projektet Moderne Importord i Norden].
- Basbøll, Hans (1998): Nyt om stødet i moderne rigsdansk – om samspillet mellem lydstrukturer og ordgrammatik. I: *Danske Studier 1998*.
- Becker-Christensen, Christian m.fl. (2005): *Politikens Nudansk Ordbog*, 3. udgave. København: Politikens Forlag (= NDO).
- Brink, Lars og Jørn Lund (1975): *Dansk Rigsmål. Lydudviklingen siden 1840 med særligt henblik på sociolekterne i København 1-2*. København: Gyldendal.
- Dansk Sprognævn (1986): *Retskrivningsordbogen*, 1. udgave. København: Gyldendal (= RO 86).
- Dansk Sprognævn (2001): *Retskrivningsordbogen*, 3. udgave. København: Alinea (= RO 01).
- Davidsen-Nielsen, Niels (1998): Fordanskning af engelske låneord – Kan det nytte? I: Hansen og Lund, s. 79-93.

- Davidson-Nielsen, Niels, Erik Hansen og Pia Jarvad (red.) (1999): *Engelsk eller ikke engelsk. That is the question*. Dansk Sprognævns skrifter 28. København: Gyldendal.
- Den Danske Ordbog* (2003-2005). Udgivet af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. København: Gyldendal (= DDO).
- Hansen, Erik og Jørn Lund (1994): *Kulturens Gesandter. Fremmedordene i dansk*. København: Munksgaard.
- Hansen, Erik og Jørn Lund (red.) (1998): *Det er korrekt. Dansk retskrivning 1948-1998*. Dansk Sprognævns skrifter 27. København: Hans Reitzels Forlag.
- Hansen, Peter Molbæk (1990): *Den Store Danske Udtaleordbog*. København: Gyldendal.
- Jacobsen, Henrik Galberg (1994): Sprogændringer og sprogvurderinger. Om nogle aktuelle engelskinspirerede ændringer i dansk og om vurderingen af dem. I: *Danske Studier 1994*.
- Jarvad, Pia (1999): Den engelske påvirknings art og mængde. I: Davidson-Nielsen m.fl. 1999, s. 103-118
- Larsen, Fritz (1997): The Danish and English Sound Systems: Complications of a Contrastive Analysis. I: *Sounds, Structures and Senses. Essays Presented to Niels Davidson-Nielsen on the Occasion of his Sixtieth Birthday*. Edited by Carl Bache and Alex Klinge. Odense: Odense University Press, s. 189-204.
- Larsen, Fritz (1999): Stands, eller jeg siger bang!. I: Davidson-Nielsen m.fl. 1999, s. 27-37.
- Olsen, Katrine Bønlykke (2002): *Engelsk bøjning i dansk. En undersøgelse af engelske importords integration i det danske bøjningssystem – og af ordstrukturens rolle heri*. Upubliceret speciale, Københavns Universitet.
- Olsen, Katrine Bønlykke (2003): Om bøjning af engelske ord i dansk. I: *Nyt fra Sprognævnet 2003/2*.
- Ordbog over det Danske Sprog* (1918-1954). Udgivet af Det danske Sprog- og Litteraturselskab. København: Gyldendal (= ODS).
- Sørensen, Knud (1973): *Engelske lån i dansk*. Dansk Sprognævns skrifter 8. København: Gyldendal.
- Sørensen, Knud (1995): *Engelsk i dansk – er det et must?* København: Munksgaard.